

**Història social i econòmica de l'antiguitat**

Codi: 100339

Crèdits: 6

| Titulació                        | Tipus | Curs | Semestre |
|----------------------------------|-------|------|----------|
| 2500241 Arqueologia              | OT    | 3    | 0        |
| 2500241 Arqueologia              | OT    | 4    | 0        |
| 2500243 Estudis Clàssics         | OT    | 3    | 0        |
| 2500243 Estudis Clàssics         | OT    | 4    | 0        |
| 2500501 Història                 | OB    | 2    | 1        |
| 2503702 Ciències de l'Antiguitat | OB    | 3    | 1        |

**Professor/a de contacte**

Nom: Borja Antela Bernardez

Correu electrònic: Borja.Antela@uab.cat

**Utilització d'idiomes a l'assignatura**

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

**Equip docent**

Isaias Arrayas Morales

**Prerequisits**

Tot i que no existeix cap requisit específic, és recomanable que els estudiants interessats tinguin nocions bàsiques, almenys les pròpies de l'assignatura d'Introducció a la Història Antiga.

**Objectius**

L'assignatura es centrarà en l'anàlisi dels processos socials i dels sistemes econòmics generats a l'Antiguitat, especialment en els àmbits històrics del Pròxim Orient, Egipte, Grècia i Roma. En aquest sentit, a més d'abordar els elements socials i econòmics, s'analitzarà l'impacte que va tenir l'expansió comercial i militar en els respectius àmbits geogràfics d'actuació, tractant casos concrets d'estudi. De fet, l'objectiu principal de l'assignatura és conèixer i comprendre les estructures i dinàmiques socioeconòmiques pròpies de l'Antiguitat, així com les dificultats interpretatives inherents. D'aquesta manera, al final del curs, l'alumne ha de ser capaç d'analitzar, processar i interpretar qualsevol mena de material addicional, tant font primària com secundària, demostrant una primera assimilació dels principis bàsics de la metodologia de la recerca històrica.

**Competències**

Estudis Clàssics

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Obtenir informació, a partir de l'estudi de les fonts escrites gregues i llatines, que permetin un accés a diferents aspectes dels realia (realitat sociocultural del món antic).
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Sintetitzar el debat actual sobre el lloc de la tradició clàssica a Occident.

#### Història

- Avaluar críticament les fonts i els models teòrics per analitzar les diverses etapes històriques.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Dominar els conceptes bàsics diacrònics i temàtics propis de la ciència històrica.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

## Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar els coneixements històrics, institucionals, culturals i literaris al comentari de textos.
2. Aprendre de manera autònoma.
3. Avaluar críticament els models que expliquen l'Època Antiga
4. Avaluar críticament els models que expliquen l'Època Antiga.
5. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma, tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
6. Comunicar-se tant oralment com per escrit en l'idioma propi o en una tercera llengua utilitzant la terminologia i les tècniques pròpies de la historiografia.
7. Descriure les estructures econòmiques, socials i polítiques de les societats clàssiques
8. Descriure les estructures econòmiques, socials i polítiques de les societats clàssiques.
9. Desenvolupar la capacitat d'anàlisi i síntesi històrica.
10. Detectar i extreure dades històriques i culturals rellevants de les fonts antigues.
11. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
12. Interpretar el context material i cultural de transmissió dels textos antics.
13. Organitzar i planificar la cerca d'informació històrica.
14. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
15. Reconèixer i posar en pràctica les habilitats per treballar en equip següents: compromís amb l'equip, hàbit de col·laboració, capacitat per incorporar-se a la resolució de problemes.
16. Relacionar els elements i els factors que intervenen en el desenvolupament dels processos històrics
17. Relacionar els elements i els factors que intervenen en el desenvolupament dels processos històrics.
18. Seleccionar fonts primàries i secundàries d'informació en funció de les diverses necessitats sorgides en l'elaboració de treballs.
19. Utilitzar els principals instruments informàtics i de gestió de dades així com la tecnologia de la informació i la comunicació en general en el camp específic dels estudis clàssics.
20. Utilitzar els recursos informàtics propis de l'àmbit d'estudi de la història.
21. Utilitzar textos epigràfics com a font històrica i literària.

## Continguts

Els continguts de l'assignatura són de dos tipus:

- De caire teòric i metodològic, on s'analitzen les dificultats de l'estudi socioeconòmic.
- De caire diacrònic, on s'estudien les característiques principals i l'evolució històrica dels trets socioeconòmics propis de l'Antiguitat.

En aquest sentit, el temari orientatiu és el següent, existint petites diferències entre els grups 1 i 2 de l'assignatura:

#### TEMARI.

1. Marc interpretatiu. La Història Social i Econòmica
2. Marc Geogràfic-Històric: Els pobles del Pròxim Orient
3. Societat al Pròxim Orient
4. Economia al Pròxim Orient
5. Societat a l'Antic Egipte.
6. Economia a l'antic Egipte.
7. Societat a Grècia Antiga
8. Economia a Grècia Antiga
9. Societat a Roma
10. Economia a Roma
11. Cristianisme\* (tema opcional, depenent de la disponibilitat de calendari)

## Metodologia

La metodologia emprada es basarà en quatre punts principals:

- Assistència a sessions teòriques dirigides pel professor.
- Lectura comprensiva de textos i interpretació de mapes, gràfiques o documents arqueològics.
- Realització de ressenyes, treballs i comentaris analítics.
- Estudi personal.

## Activitats formatives

| Títol                                                                      | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|----------------------------------------------------------------------------|-------|------|--------------------------|
| Tipus: Dirigides                                                           |       |      |                          |
| Classes teòriques                                                          | 45    | 1,8  | 4, 8, 9, 13, 14, 17      |
| Estudi compresiu de textos i documents de l'antiguitat                     | 13,5  | 0,54 | 2, 6, 11, 17, 20         |
| Tipus: Supervisades                                                        |       |      |                          |
| Tutories                                                                   | 15    | 0,6  | 4, 9, 11                 |
| Tipus: Autònomes                                                           |       |      |                          |
| Estudi personal. Lectura comprensiva de textos i intepretació de documents | 45    | 1,8  | 4, 9, 11, 14, 17         |
| Redacció de ressenyes, treballs i anàlisis                                 | 30    | 1,2  | 2, 4, 6, 13, 20          |

## Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es farà a partir de 2 notes:

- AVALUACIÓ CONTÍNUA (60% nota global). Es plantejaran 3 activitats pràctiques obligatòries de les quals caldrà lliurar un comentari escrit, amb l'obligació per part de l'estudiant d'utilitzar bibliografia especialitzada. En cas de suspendre, s'haurà de realitzar una pràctica de recuperació equivalent durant el període de reavaluació del gener. Les activitats pràctiques consistiran en:

- Activitat d'abreviatures de fonts, que consistirà en realitzar un recull de les fonts antigues que apareixen referenciades en un article prèviament proposat (20 %).
- Activitat bibliogràfica, que consistirà en cercar publicacions relacionades amb un tema en el marc d'un llistat de revistes (20 %).
- Activitat interpretativa, que consistirà en cercar i interpretar elements socioeconòmics en una font antiga (20 %).

- AVALUACIÓ PROVA ESCRITA (40% nota global):

- Examen final (40% nota avaluació tradicional), que consistirà en 4 preguntes a triar-ne 2 (20% de la nota cadascuna), del tipus comentari amb preguntes a desenvolupar.

La nota mínima dels comentaris i dels exàmens per poder fer mitja serà de 4, si bé la nota mitja final (suma de totes els elements avaluable) ha de ser igual o superior a 5. El lliurament de les pràctiques, així com la realització d'exàmens, són dos requisits indispensables per a poder optar a la reavaluació. En aquest sentit, la reavaluació consistirà en la realització d'una prova equivalent a la ja lliurada, si bé la nota màxima que es pot aconseguir és la de 5. Així mateix, cal advertir que qualsevol irregularitat (plagi o còpia) suposa un zero (0), no tenint dret a la reavaluació.

## Activitats d'avaluació

| Títol                                   | Pes  | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                                    |
|-----------------------------------------|------|-------|------|-------------------------------------------------------------|
| Activitat Bibliogràfica                 | 20 % | 0     | 0    | 2, 6, 13, 16, 17, 19, 20                                    |
| Activitat de Fonts i Comprensió Lectora | 20 % | 0     | 0    | 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21 |
| Comprensió interpretativa               | 20%  | 0     | 0    | 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 16, 17, 21                 |
| Examen                                  | 40 % | 1,5   | 0,06 | 4, 6, 8, 9, 15, 16, 17                                      |

## Bibliografia

Obras generales.

- BRAVO, G., *Historia del mundo antiguo. Una introducción crítica*, Alianza, Madrid 1994.
- ALVAR, J. et alii, *Historia antigua*, Historia 16, Madrid 1992.
- BURKE, P., *History and Social Theory*, Cornell, Nova York 1992.
- COTTERELL, A. (ed.), *Historia de las civilizaciones antiguas* (2 vols), Crítica, Barcelona 2000.
- DE LA VILLA, J. (ed.), *Mujeres de la Antigüedad*, Alianza, Madrid 2004.
- DUBY, G. (ed.), *Atlas histórico mundial*, Debate, Madrid 2001.

- DUNCAN, C., TANDY, D., (eds), *From Political Economy to Anthropology...*, Montreal 1994.
- ERSKINE, A., (ed.), *A Companion to Ancient History*, Blackwell, Oxford 2012.
- FANTHAM, E., et al. (eds), *Women in the Classical World*, Nova York 1994.
- GÓMEZ ESPELOSÍN, F.J., *Diccionario de Términos del Mundo Antiguo*, Alianza, Madrid 1999.
- HOWATSON, M.C. (dir.), *Dictionnaire de l'Antiquité*, Robert Laffont, París 1993.
- HUMBERT, M., *Institutions politiques et sociales de l'Antiquité*, Précis Dalloz, París 1986.
- JAMES, S., DILLON, S., (eds.), *A Companion to Women in the Ancient World*, Oxford 2012.
- KINDER, H.; HILGEMANN, W., *Atlas Histórico Mundial*, Istmo, Madrid 1999.
- LÓPEZ MELERO, R. et alii, *Historia Universal. Edad Antigua*, Vicens Vives, Barcelona 1992.
- LYNN, S., MACINTOSH, J. (eds.), *Women in Antiquity*, Routledge, Londres 2016.
- MEYERS, C., et al. (eds), *Women in Scripture*, Grand Rapids, MI 2000.
- MORLEY, N., *Theories, Models and Concepts in Ancient History*, Londres 2004.
- MORLEY, N., *Trade in Classical Antiquity*, Cambridge 2007.
- RACHET, G., *Dictionnaire de l'Archéologie*, Robert Laffont, París 1983.
- SCHEIDEL, W., VON REDEN, S., *The Ancient Economy*, Edimburg 2002.
- SPEAKE, G. (ed.), *Diccionario Akal de Historia del Mundo Antiguo*, Akal, Madrid 1999.

#### Pròxim Orient i Egipte.

- BAGNALL, R., CRIBIORE, R., *Women's Letters from Ancient Egypt 300 BC...*, Ann Arbor 2005.
- COTTERELL, A. (ed.), *Historia de las civilizaciones antiguas*, vol. I, Crítica, Barcelona 1984.
- DOMÍNGUEZ, A., *La Polis y la expansión colonial griega*, Síntesis, Barcelona 1991.
- FIBIGER, P., SCHEIDEL, W., *The Oxford Handbook of the State in the Ancient...*, Oxford 2013.
- GELB, I.J., *Historia de la escritura*, Alianza, Madrid 1993.
- GONZÁLEZ, C., *El Próximo Oriente Antiguo* (vol. 2), Síntesis, Madrid 1993.
- GRIMAL, N., *Historia del Antiguo Egipto*, Akal, Madrid 1996.
- KEMP, B.J.: *El Antiguo Egipto. Anatomía de una civilización*, Crítica, Barcelona 1992.
- KLIMA, J., *Sociedad y cultura en la Antigua Mesopotamia*, Akal, Madrid 1983.
- LIVERANI, M., *El Antiguo Oriente. Historia, sociedad y economía*, Crítica, Barcelona 1995.
- MARGUERON, I.-C., *Los mesopotámicos*, Cátedra, Madrid 2002.
- MESKELL, L., *Private Life in New Kingdom Egypt*, Princeton 2002.
- PADRÓ, J., *Historia del Egipto faraónico*, Alianza, Madrid 2001.
- PARKER, V., *A History of Greece 1300 to 30 BC*, Oxford 2014.

- PÉREZ, A., *Historia antigua de Egipto y del Próximo Oriente*, Akal, Madrid 2006.
- REDMAN, C.L., *Los orígenes de la civilización*, Crítica, Barcelona 1990.
- ROBINS, G., *Women in Ancient Egypt*, Cambridge 1993.
- SERRANO DELGADO, J.M., *Textos para la historia antigua de Egipto*, Cátedra, Madrid 1993.
- SERRANO, J.M., *Textos para la historia antigua de Egipto*, Cátedra, Madrid 1993.
- SHAW, I. (ed.), *The Oxford History of Ancient Egypt*, Oxford.
- SILVER, M., *Economic Structures of Antiquity*, Londres 1995.
- SNELL, D., *A Companion to Ancient Near East*, Oxford 2005.
- TRIGGER, B.G. et al., *Historia del Egipto Antiguo*, Crítica, Barcelona 1997.
- VAN DE MIEROOP, M., *A History of the Ancient Near East*, Blackwell, Malden 2007.

#### Grècia i Roma.

- ARCHIBALD, Z., et al. (eds.), *Making, Moving and Managing: The New World...*, Oxford 2005.
- AUSTIN, M., VIDAL, P., *Economic and Social History of Ancient Greece...*, Londres 1997.
- BADIAN, E., *Roman Imperialism in the Late Republic*, Blackwell, Oxford 1968.
- BERNET, A., *Les chrétiens dans l'Empire Romain*, Perrin, Paris 2003.
- BLÁZQUEZ, J.M., *La Romanización* (2 vols.), Istmo, Madrid 1986.
- BRUNT, P.A., *Conflictos sociales en la República romana*, Buenos Aires 1973.
- BUGH, G. (ed.), *The Cambridge Companion to the Hellenistic World*, Cambridge 2006.
- CANTARELLA, E., *La mujer romana*, Santiago de Compostela 1991.
- CARTLEDGE, P., "The Economy (Economies) of Ancient Greece", *Dialogos* 5, pp. 4-24, 1998.
- COTTERELL, A. (ed.), *Historia de las civilizaciones antiguas*, vol. II, Crítica, Barcelona 1984.
- CRAWFORD, M.H., *Coinage and Money Under the Roman Republic...*, Londres 1985.
- DE LA VILLA, J. (ed.), *Mujeres de la Antigüedad*, Alianza, Madrid 2004.
- ECKSTEIN, A., *Mediterranean Anarchy, interstate war and the rise of Rome*, California 2006.
- ERDKAMP, P. (ed.), *A Companion to the Roman Army*, Blackwell, Oxford 2007.
- ÉTIENNE, R., *La vida cotidiana en Pompeya*, Temas de Hoy, Madrid 1992.
- FINLEY, M.I., *El mundo de Odiseo*, FCE, México 1961.
- FORNIS, C., *Esparta: historia, sociedad y cultura de un mito*, Crítica, Madrid 2003.
- GARCÍA, C., *La Antigüedad novelada*, Anagrama, Madrid 1995.
- GÓMEZ, F.J., *Historia de Grecia Antigua*, Akal Textos, Madrid 1995.
- GREENE, K., *The Archaeology of the Roman Economy*, Berkeley 1986.

- GRIMAL, P., *Diccionario de Mitología Grecorromana*, Barcelona 1984.
- GRIMAL, P., *El siglo de Augusto*, Buenos Aires 1970.
- GRIMAL, P., *La formación del Imperio romano*, Siglo XXI, Madrid 1990.
- GUZMÁN, A.; GÓMEZ, F.J., *Alejandro Magno*, Alianza, Madrid 2004.
- HARRIS, W.V., *Guerra e imperialismo en la Roma republicana*, Siglo XXI, Madrid 1989.
- HORDEN, P., PURCELL, N., *The Corrupting Sea. A study of Mediterranean...*, Oxford 2000.
- HUMBERT, M., *Institutions politiques et sociales de l'Antiquité*, Précis Dalloz, París 1986.
- KEAVENEY, A., *Rome and Unification of Italy*, Londres 1987.
- KOVALIOV, S.I., *Historia de Roma*, Akal Textos, Madrid 1973.
- LANE FOX, R., *The Classical World*, Penguin, Londres 2006.
- LE ROUX, P., *Los romanos de España*, Bellaterra, Barcelona 2006.
- LOPEZ BARJA, P., *Historia de Roma*, Akal Textos, Madrid 2004.
- MARROU, H.-I., *Historia de la educación en la Antigüedad* (2 vols.), Akal, Madrid 1985.
- MOSSÉ, C., *La mujer en la Grecia Antigua*, Nerea, Madrid 1990.
- NEEL, J., (ed.), *Early Rome: Myth and Society*, Blackwell, Oxford 2017.
- NICOLET, C., *Roma y la conquista del mundo mediterráneo* (2 vols), Labor, Barcelona 1982.
- OLLER GUZMÁN, J., *Història de Roma*, UOC Editorial, Barcelona 2011.
- PEACHIN, M., *The Oxford Handbook of Social Relations in the Roman World*, Oxford 2014.
- PLESSIS, P., et al. (eds.), *The Oxford Handbook of Roman Law and Society*, Oxford 2016.
- POMEROY, S., *Diosas, Rameras, Esposas y Esclavas*, Akal, Madrid 1991.
- POMEROY, S., et al., *La Antigua Grecia*, Crítica, Barcelona 2001.
- ROLDÁN, J.M., *El Imperialismo romano: Roma y la conquista*, Síntesis, Madrid 1994.
- ROLDÁN, J.M. (dir.), *Diccionario Akal de la Antigüedad hispana*, Akal, Madrid 2006.
- ROLDÁN, J.M., *Citerior y Ulterior*, Istmo, Madrid 2001.
- ROSENSTEIN, N., MORSTEIN, R. (eds.), *A Companion to the Roman Republic*, Oxford 2006.
- ROUGÉ, J., *Les institutions romaines*, Armand Colin, París 1969.
- RÜPKE, J. (ed.), *A Companion to Roman Religion*, Blackwell, Oxford 2011.
- SCHEIDEL, W., et al. (eds.), *The Cambridge Economic History of the Greco...*, Cambridge 2007.
- SHELMERDINE, C., (ed.), *The Cambridge Companion to the Aegean Bronze...*, Cambridge 2008.
- SNODGRASS, A., *Archaic Greece: The Age of Experiment*, Londres 1980.
- SYME, R., *La Revolución Romana*, Taurus, Madrid 1989.

- VV. AA., *Historia del mundo clásico a través de sus textos* (2 vols.), Alianza, Madrid 1999.
- WINTERLING, A., *Politics and Society in Imperial Rome*, Blackwell, Oxford 2009.